

ILISIMATUSARFIKS FORSKNINGSETISKE RETNINGSLINJER

Generelle og grønlandsspecifikke retningslinjer for god forskningspraksis – for Ilisimatusarfiks ansatte, tilknyttede forskere og visiting scholars

GODKENDT I AKADEMISK RÅD, D. 05.02.24

INTRODUKTION

Disse retningslinjer fastlægger hvad der ved Ilisimatusarfik betragtes som god forskningsetisk kutyme. Det forventes at både Ilisimatusarfiks ansatte, tilknyttede forskere og visiting scholars overholder disse retningslinjer og indtænker de relevante overvejelser i deres forskningsprojekter.

Derudover skal studerende ved Ilisimatusarfik introduceres til principperne for ansvarlig forskningspraksis og integritet i forskning. Denne opfordring gælder især for undervisning af kandidatstuderende. Det er derudover obligatorisk for Ph.d.-skolen at udbyde undervisning i forskningsetik for Ilisimatusarfiks ph.d.-studerende, samt for Ilisimatusarfiks ph.d.-studerende at deltage i denne undervisning.

Ifølge Naalakkersuisuts nationale forskningsstrategi (Forskning – vejen til udvikling - Grønlands nationale forskningsstrategi 2022-2030) skal der snarest udarbejdes nationale forskningsetiske retningslinjer. Dette har bl.a. ført til det arbejde der udføres under Ileqqussaasut-projektet. Retningslinjerne i dette dokument er udarbejdet uafhængigt af disse kommende, nationale retningslinjer. Ilisimatusarfiks forskningsetiske retningslinjer vil blive opdateret, og tilordnet, når de nationale retningslinjer, og retningslinjerne der udarbejdes gennem Ileqqussaasut-projektet er gennemført.

Retningslinjerne er opdelt i to sektioner. Den første sektion beskriver generel forskningsetik og er baseret på internationale standarder for god forskningspraksis:

- [Den danske kodeks for integritet i forskning \(2014\)](#)
- [The Singapore Statement on Research Integrity \(2010\)](#)
- [The Montreal Statement on Research Integrity in Cross-Boundary Research Collaborations \(2013\)](#)
- [The European Code of Conduct for Research Integrity \(2011\)](#)

Den anden sektion beskriver særlige forskningsetiske forhold der gør sig gældende for forskning i Grønland. Disse er baseret på standarder for forskning, særligt gældende for Arktis og Grønland, samt forskning i og omkring oprindelige folk:

- [Inuit Circumpolar Councils "Circumpolar Inuit Protocols for Equitable and Ethical Engagement" \(2022\)](#)
- [U.S. Interagency Arctic Research Policy Committees "Principles for Conducting Research in the Arctic" \(2018\)](#)

GENERELLE FORSKNINGSETISKE RETNINGSLINJER

Denne sektion beskriver generelle retningslinjer for god forskningsetisk praksis. Det er vigtigt at forskeren for hvert punkt overvejer hvorvidt og hvordan man bør forholde sig til det, i sit projekt. Derudover skal forskeren indtænke forhold i sin forskningsplanlægning og metode der minimerer eventuelle forskningsetiske risici.

FORSKNINGSPLANLÆGNING OG UDFØRELSE

Forskeren skal indtænke ansvarlig forskningspraksis både i planlægning af forskningsprojekter og under selve dataindsamlingen.

- Forskeren skal gøre sig bekendt med eventuelle [krav om forskningstilladelser i Grønland](#).
- Under dataindsamling, især gældende interviews, skal der indhentes informeret samtykke.
  - Brug evt. Ilisimatusarfiks skabeloner for samtykkeerklæringer:
- Hvis der indhentes data gennem spørgeskema, skal der i starten af skemaet være informationer om:
  - Hvad projektet går ud på.
  - Hvad den indsamlede data skal bruges til.

- Hvorvidt og hvordan der sikres anonymitet.
- Vær opmærksom på særlige forhold hvis der forskes indenfor børn og udsatte personer.
  - For interview og dataindsamling skal der, udover accept fra personen selv, indhentes en fuldmagt fra forældre eller værge.
  - Hvis du laver spørgeskemaer, der indeholder spørgsmål om sårbare emner, bør der ligeledes indhentes fuldmagt fra forældre eller værge.
- Hvis du som underviser eller gæsteunderviser ønsker at indsamle data blandt Ilisimatusarfiks ansatte eller studerende skal dette godkendes af både afdelings- og institutleder. Derudover skal der være ekstra opmærksomhed på indhentning af informeret samtykke.
  - Derudover skal man som underviser eller gæsteunderviser udvise forsigtighed for at undgå misbrug af sin autoritet overfor de studerende, når det gælder dataindsamling og "rekruttering" af respondenter. Det er vigtigt at studerende anmodes om deltagelse i en sammenhæng, hvor det er klart at underviseren ikke spørger i sin egenskab af underviser, og at de har frihed til at afslå uden konsekvenser.
  - Eksempelvis bør man som forsker eller gæsteunderviser aldrig bruge undervisnings- eller vejledningssituationer til dataindsamling eller "rekruttering" af respondenter. Hvis det er nødvendigt at bruge studerende til sit forskningsprojekt, skal kontakten altid foretages udenfor klasselokalet. Dette medmindre der er tale om projekter/undersøgelser af ren intern karakter, dvs. til brug til udvikling af studieservice, studievejledning, uddannelserne eller lignende.

DATAADMINISTRATION

Når der er indsamlet forskningsempiri, skal forskeren sørge for at denne både behandles og opbevares sikkert og i overensstemmelse med de aftaler der er indgået.

- Forskeren skal gøre sig bekendt med de krav for databehandling der findes i Persondataloven for Grønland.
- Alt indsamlet empiri må kun anvendes til det, som der er givet samtykke til.
  - Dette gælder ligeledes hvis der skal laves ny forskning med den pågældende empiri eller hvis det skal bruges til undervisning
- Primært materiale skal opbevares sikkert, og i så lang tid som der kan være behov for det.
  - Der skal kunne gives adgang til ikke-fortroligt materiale
  - For medarbejdere ved Ilisimatusarfik er det arbejdspladsens ansvar at der gives adgang til sikre servere og aflåste skabe.
- Når data ikke skal opbevares længere, skal det bortskaffes på en sikker måde.
- Ansatte skal lave aftaler med nærmeste leder omkring hvad der skal ske med forskningsdata, når forskeren forlader institutionen. I så fald data ikke skal tilfalde Ilisimatusarfik, bør sådanne aftaler laves ved projektets start.

PUBLICERING OG FORMIDLING

For forskeren skal selve publiceringen af forskningsresultater og den efterfølgende formidling af disse resultater, i lige så høj grad som gennemførelsen af forskningen, følge god forskningsetisk praksis.

- Forskeren har en pligt til at publicere sine forskningsresultater.
- Forskeren skal i sine formidlingsvalg være opmærksom på, hvordan forskningsresultater kommer samfundet til størst mulig gavn
- Ved publicering skal overholdes gængse regler om, at der anvendes korrekte referencer og kun bruges pålidelige data.

- Hvis man udtaler sig til medierne som forsker, må det kun gøres indenfor områder der ligger indenfor ens eget faglige felt. Derudover skal det altid gøres klart hvad der bygger på faglig ekspertise og hvad der er personlige synspunkter.
- Forventes en forskers resultater at kunne medføre store konsekvenser for specifikke institutioner, kan forskeren overveje om disse institutioner skal varsos inden publicering eller evt. udtalelse til medierne.

FORFATTERSKAB

Forskeren skal være opmærksom på, at alle der har bidraget til forskningen krediteres og eller tilføjes som forfatter.

- Alle personer, som har bidraget med væsentlige dele af udgivelsen, bør anerkendes som forfatter eller på anden vis krediteres
  - Herunder bidrag til idé, design, analyse, fortolkning, tolkning, særlig viden og kritisk revidering
- En forfatter skal altid kunne identificere hvilke dele af en udgivelse man selv har stået for, samt hvilke dele medforfattere har ansvar for.
- (Med)forfattere har altid ret til at afvise forfatterskab, hvis man er uenig i metoder eller konklusioner.
  - Her bør væsentlige bidrag dog stadig oplyses, evt. under taksigelser.
- Uenigheder omkring forfatterskab skal så vidt muligt bedømmes af en uvildig part.
  - Hvis det gælder forskere ved Ilisimatusarfik, kan uenigheder afgøres i Akademisk Råd.
  - Hvis det gælder uenigheder mellem forskere ved forskellige universiteter, bør dette tages op med forskernes nærmeste, uvildige leder ved de to institutioner.

FORSKNINGSSAMARBEJDE

Ved forskningssamarbejde med internationale universiteter, skal forskeren for det første være opmærksom på, at Ilisimatusarfik drager fordel af samarbejdet og for det andet at samarbejdspartneren ikke kompromitterer hvad der ved Ilisimatusarfik betragtes som god forskningsetik.

- Et forskningssamarbejde med en ekstern part skal være dækkende beskrevet i en skriftlig aftale.
- En ekstern part kan bidrage til fastlæggelse af forskningstema og -spørgsmål, men videnskabelig metode bør udelukkende vælges på basis af videnskabeligt baserede overvejelser, og forskeren skal kunne stå inde for den videnskabelige metode.
- Forskeren skal have frihed til at præsentere sin forskning, som forskeren vil.
- Med henblik på kvalitetssikring skal Ilisimatusarfiks forskere have fuld adgang til data, som tilvejebringes eller indehaves af en ekstern part, hvis forskningen beror herpå.
- Tilførsel af økonomiske midler og andre ressourcer fra en ekstern part skal ske til en enhed på universitetet og ikke direkte til den enkelte forsker.
- Indgår forskere ved Ilisimatusarfik samarbejde med internationale partnere skal man være ekstra opmærksomme på, at Ilisimatusarfik og/eller det grønlandske samfund drager fordel af samarbejdet.
  - Dette grundet, at Ilisimatusarfiks på den ene side har begrænsede ressourcer, men på den anden side, i visse sammenhænge kan være en meget attraktiv samarbejdspartner. Derved kan der være en øget risiko for at Ilisimatusarfik udnyttes i samarbejdsaftaler som "token" partner uden reel indflydelse.

INTERESSEKONFLIKTER

Under alt forskningsrelateret arbejde, bør der i så vidt udstrækning som muligt, oplyses fuldt ud omkring evt. interessekonflikter. Herved kan finansielle eller andre interesser vurderes på et informeret grundlag.

- Interessekonflikter er situationer hvor finansielle eller andre interesser kan kompromittere eller påvirke den videnskabelige vurdering.
  - Det afgørende er ikke om der faktisk sker en påvirkning, men om der kan være grund til mistanke, berettiget eller uberettiget om påvirkning.
- Alle parter der er involveret i et forskningsprojekt, bør oplyse om enhver mulig interessekonflikt.
- Bedømmere af forskning og forskningsansøgninger som har en interessekonflikt skal trække sig fra involvering i processen omkring den gældende sag.
- I så fald der opstår uenighed omkring en interessekonflikt, kan parterne tage sagen op til Akademisk Råd
  - Akademisk Råd skal indhente udtalelser fra de involverede parter og komme frem til en afgørelse
  - Under processen er det Akademisk Råds ansvar at der sikres fortrolighed ift. parterne og evt. empiri

PRAKSIS VED VIDENSKABELIG UREDELIGHED OG TVIVLSOM FORSKNINGSPRAKSIS

I sager der gælder mistanke om videnskabelig uredelighed eller tvivlsom forskningspraksis, skal Ilisimatusarfik have en proces for håndtering af sådanne anklager. Det skal ligeledes være tydeligt hvad mulige sanktioner i sådanne sager kan være.

- Videnskabelig uredelighed defineres som fabrikering, forfalskning og plagiering, som er begået forsætligt eller groft uagtsomt ved planlægning, gennemførelse eller rapportering af forskning.
  - Fabrikering: Uoplyst konstruktion af data eller substitution med fiktive data.
  - Forfalskning: Manipulation af forskningsmateriale, udstyr eller processer samt ændring eller udeladelse af data eller resultater, hvorved forskning fremstår misvisende.
  - Plagiering: Tilegnelse af andres ideer, processer, resultater, tekst eller særlige begreber uden retmæssig kreditering.
- Tvivlsom forskningspraksis defineres som brud på alment anerkendte standarder for ansvarlig forskningspraksis, herunder Ilisimatusarfiks forskningsetiske retningslinjer.
- Ved sager omhandlende mistanke om videnskabelig uredelighed eller tvivlsom forskningspraksis skal Ilisimatusarfiks Akademiske Råd varetage en undersøgelse.
  - Hvis rådet vælger at nedsætte et panel til varetagelse af undersøgelsen, skal medlemmerne af dette panel være upartiske og bør være i besiddelse af professionelle kompetencer inden for de specifikke forskningsområder samt have omfattende viden om ansvarlig forskningspraksis.
  - Hvis det er muligt, bør en eller flere af disse personer have tidligere erfaring med sager om videnskabelig uredelighed og/eller brud på ansvarlig forskningspraksis.
- Parterne i sagen bør involveres direkte i behandlingen af sagen ved at få mulighed for at kommentere på undersøgelsens materiale og ved løbende at blive informeret om sagens forløb.
- Parterne i sagen bør så vidt muligt beskyttes ved, at:
  - Personer, der fremlægger mistanker i god tro ("whistle-blowers") er beskyttet mod repressalier
  - Klager, der udelukkende fremlægges i ond tro (som chikane), i sig selv bør betragtes som et brud på ansvarlig forskningspraksis
  - Parternes identiteter så vidt muligt holdes fortrolige
  - Lignende sager/tilfælde bør behandles ens.
  - Procedurene for undersøgelsen bør være offentligt tilgængelige.
  - Sager bør afsluttes på effektiv vis, så ingen person er part i en undersøgelse i længere tid end strengt nødvendigt.
- I så fald der konstateres videnskabelig uredelighed eller tvivlsom forskningspraksis kan sanktionsmuligheder, alt efter sagens karakter, rangere fra:

- Orientering til nærmeste leder omkring sagen, med henblik på påtale, advarsel eller ved særligt grove tilfælde, afskedigelse eller bortvisning (der kan kun sanktioneres med afskedigelse og bortvisning i sager om videnskabelig uredelighed og ikke i sager om tvivlsom forskningspraksis).
- Henstilling til, at det videnskabelige arbejde trækkes tilbage
- Underretning af tilskudsgiver, i så fald forskningen beror på eksterne midler
- Politianmeldelse, hvis der er tale om en strafbar lovovertrædelse (gælder ikke for sager der udelukkende omhandler tvivlsom forskningspraksis)

SÆRLIGE ETISKE RETNINGSLINJER FOR FORSKNING I GRØNLAND

For forskning i Grønland, er der særlige etiske overvejelser man som forsker bør inddrage i sit projekt. Dette grundet de særlige forhold der gør sig gældende, for det første omkring Grønland som et unikt samfund med en meget lille befolkning fordelt over et meget stort område, og for det andet fordi forskning i Grønland ofte vil involvere et oprindeligt folk med en særlig kultur og historie.

ANSVARLIGHED

Som forsker skal man være særligt opmærksom på, det ansvar man har, når man indhenter empiri i det grønlandske samfund og den ikke altid åbenbare position man kan have som forsker.

- Forskeren skal være særligt opmærksom på at anerkende samarbejdspartnere der har bidraget med oprindelig eller lokal viden. Dette skal ske under forudsætning af samtykke.
- Grønland er et lille og tæt forbundet samfund. Det kan derfor være sværere at sikre anonymitet, hvilket forskeren bør være særligt opmærksom på.
  - Selv med hvad der i andre tilfælde ville være en normal grad af anonymisering, kan personer let blive genkendelige, dette er derfor et kritisk punkt der i høj grad bør tages til overvejelse.
- Som international forsker i Grønland indgår man i en lang og ikke altid positiv forskningshistorie, der er tæt forbundet med kolonihistorien. Som international forsker kan man derfor bære på en kolonihistorie som ikke nødvendigvis er åbenlys for forskeren selv. Overvejelser omkring hvordan forskeren betragtes og hvordan dette evt. kan imødekommes, skal tages med i overvejelserne når man bedriver forskning i Grønland.

EFFEKTIV KOMMUNIKATION

Kommunikation er altid vigtigt i forskning, men særligt for forskning i Grønland bør forskeren være ekstra opmærksom på, at undgå "hit-and-run"/"fly-in-fly-out" forskning. Der skal så vidt muligt for alle forskningsprojekter være et øget fokus på, hvordan den nye viden der skabes, kan blive til oplysning og gavn for enten lokalsamfundet eller det grønlandske samfund generelt.

- Forskere skal være særligt opmærksom på at kommunikere forventninger, formål og potentielle resultater under hele projektets løbetid. Dette gælder især kommunikation med lokalsamfund og forskningsobjekter for at undgå faren for hit-and-run forskning.
- Ligeledes bør resultater deles, helst med personlig tilstedeværelse, med de samfund der er forsket i, før det deles bredere.
  - Dette er især vigtigt når resultaterne risikerer at være kontroversielle.
  - Forskningsresultater bør derudover gøres let tilgængelige for de lokale samfund der er forsket i.
- Forskeren bør holde sig orienteret og koordinere sit feltarbejde så det ikke griber forstyrrende ind i evt. jagtsæsoner eller kulturelle begivenheder.
- Forskeren skal have særlig opmærksomhed på sprogets rolle i sin forskning, både i forhold til effektiv kommunikation og til dataindsamling.
  - Sprog kan have en særlig kulturel status, og bør ikke blot tænkes som kommunikationsværktøj. Brugen af enten grønlandsk, dansk, engelsk eller et fjerde sprog kan have en stor effekt, både på empiriindsamling, men også på forskningsresultater.

RESPEKT FOR OPRINDELIGE KULTURER OG BEFOLKNING

Som forsker bør man være åben for den viden der kan opnås, ved at inddrage lokalbefolkningen og oprindelig og lokal viden samt hvordan man i sin egen forskning skal forholde sig til dette felt.

- Som forsker bør man være åben for nye synspunkter og være særlig opmærksom på at anerkende forskelle og forudindtagethed, når man diskuterer analyse og fortolkning af data og observationer med lokalbefolkningen.
- Arktiske oprindelige folk har unik viden og forståelse af deres hjemlande og kan være værdifulde samarbejdspartnere med forskere.
- Som forsker i Grønland har man pligt til at sætte sig ind i, have viden om og forholde sig til oprindelig og lokal viden som et vidensfelt.

INDDRAG LOKALBEFOLKINGEN OG OPBYG OG OPRETHOLD GODE RELATIONER

Som forsker bør man så vidt muligt inddrage lokalsamfundet og/eller lokale institutioner i hele sin forskningsproces. Dette både for at sikre etisk forskningspraksis, men også for at sikre at ens forskning kan ske på bedst muligt grundlag, og som hjælp til indhentning af pålidelig empiri.

- Som forsker bør man overveje om og hvordan man kan inddrage lokalbefolkningen eller lokale institutioner i sin forskningsplanlægning og dataindsamling.
- Lokalbefolkningen kan være til hjælp, både ved at bidrage med relevant viden, men også med gode råd til de bedste og mindst invasive fora til at indhente data – det være sig sprog, omgivelser eller måder at mødes med interviewpersoner på.
- Som international forsker bør man inddrage lokale forskere til sparring og rådgivning.
- Forskeren bør bruge tid på at opbygge og opretholde de relationer der laves med lokalsamfundet.

AFSLUTNINGSVIST

Spørgsmål omkring Iisimatusarfiks forskningsetiske retningslinjer kan rettes til Iisimatusarfiks forskningskoordinator (clss@uni.gl).

Spørgsmål omkring forskning i Grønland generelt, kan rettet til Arctic Hub (arctichub.gl)